

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконав:

студент 4 курсу групи 472-2
денної форми навчання
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»

Морар Віктор Іванович _____

Керівник:

доцент кафедри фінансів і кредиту

Корбутяк Аліна Георгіївна _____

*До захисту допущено на засіданні кафедри
протокол № _____ від _____ червня 2026 р.*

*Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ доц. Харабара В.М.*

АНОТАЦІЯ

Морар В.І. Управління прибутком підприємства. Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2026.

У кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні та практичні аспекти управління прибутком підприємства. Визначено економічну сутність прибутку та його роль у забезпеченні фінансової стійкості підприємства, охарактеризовано методичні підходи до управління прибутком та оцінки ефективності його формування і використання. Проведено аналіз системи управління прибутком ТОВ «Технобуд Сервіс» за 2023–2025 роки, досліджено процес формування прибутку та фактори, що впливають на його величину. Здійснено оцінку ефективності використання прибутку та показників рентабельності підприємства. Обґрунтовано напрями вдосконалення механізму формування і розподілу прибутку, а також розроблено заходи щодо підвищення прибутковості діяльності ТОВ «Технобуд Сервіс» та визначено їх економічну ефективність. Визначено перспективи підвищення результативності управління прибутком підприємства в сучасних умовах господарювання.

Ключові слова: прибуток підприємства, управління прибутком, фінансові результати, рентабельність, фінансова стійкість, розподіл прибутку, прибутковість діяльності, ефективність управління.

ABSTRACT

Morar V.I. Enterprise Profit Management. Qualification Thesis for obtaining the First (Bachelor's) Degree of Higher Education in Specialty 072 "Finance, Banking and Insurance". Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2026.

The qualification thesis examines the theoretical and practical aspects of enterprise profit management. The economic essence of profit and its role in ensuring the financial stability of an enterprise are determined, and methodological approaches to profit management and the assessment of the efficiency of its formation and utilization are characterized. An analysis of the profit management system of LLC "Technobud Service" for 2023–2025 is conducted, and the process of profit formation as well as the factors influencing its amount are investigated. The efficiency of profit utilization and the enterprise's profitability indicators are assessed. Directions for improving the mechanism of profit formation and distribution are substantiated, and measures aimed at increasing the profitability of LLC "Technobud Service" are developed, with their economic efficiency being evaluated. Prospects for improving the effectiveness of enterprise profit management under modern business conditions are determined.

Keywords: enterprise profit, profit management, financial results, profitability, financial stability, profit distribution, business profitability, management efficiency.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання чужих ідей, результатів і текстів наукових досліджень має посилання на відповідне джерело.

_____ Морар В.І.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Економічна сутність прибутку підприємства та його роль у забезпеченні фінансової стійкості	6
1.2. Методичні підходи до управління прибутком та оцінки ефективності його формування і використання.....	11
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ТОВ «ТЕХНОБУД СЕРВІС» ЗА 2023-2025 РР.....	18
2.1. Аналіз формування прибутку та факторів, що впливають на його величину	18
2.2. Оцінка ефективності використання прибутку та показників рентабельності підприємства	24
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ТОВ «ТЕХНОБУД СЕРВІС»	32
3.1. Удосконалення механізму формування та розподілу прибутку підприємства	32
3.2. Розробка заходів щодо підвищення прибутковості діяльності ТОВ «Технобуд Сервіс» та оцінка їх економічної ефективності	36
ВИСНОВКИ.....	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	46

ВСТУП

Актуальність теми. Управління прибутком підприємства виступає одним із визначальних елементів системи фінансового менеджменту, оскільки саме розмір і структура прибутку формують основу для самофінансування, інвестиційної активності та сталого зростання суб'єкта господарювання. Через ефективний розподіл фінансового результату забезпечується нарощення власного капіталу, оновлення матеріально-технічної бази та підвищення конкурентоспроможності підприємства на ринку.

В умовах економічної нестабільності, інфляційного тиску та зростання вартості ресурсів продумане управління прибутком дозволяє підприємству зберігати фінансову стійкість і платоспроможність навіть за несприятливої кон'юнктури. Застосування сучасних аналітичних інструментів, оптимізація витрат та обґрунтована дивідендна політика сприяють мінімізації фінансових ризиків і запобіганню кризовим явищам у діяльності господарюючих суб'єктів. Цифровізація економічних процесів та посилення конкуренції додатково актуалізують потребу в гнучких моделях формування фінансового результату, здатних оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища. Унаслідок дії перелічених чинників актуальність дослідження цієї проблематики значно зросла протягом останніх років.

Огляд наукових праць. Сутність, дефініцію та роль прибутку й доходів у фінансовому забезпеченні діяльності підприємства досліджували Покровська Н., Катрич Д., Черней С. та Шестопалюк В. Прибуток і рентабельність як детермінанти розвитку й основу фінансової стійкості підприємства розглядали Вовк О. М., Ковальчук А. М., Комісаренко Я. І., Джулай А. В. і Перерва П. Г., Козик А. В., Молдован М., тоді як безпосередньо проблематику управління прибутком та фінансовими результатами опрацьовували Кособуцький М. О., Козик А. В., Котвицька Н., Стародубов І., Куриленко О., а також Юхновська Ю. О., Волик Н. Г., Риженко О. М. Методику та методичні засади аналізу фінансових результатів підприємств обґрунтовували Атаманчук К., Готра Ю. М., Гуцаленко

Л., Молдован М., Машошина Т. В., Супрун О. О., Рудь І. Ю., Горбатюк Т. І., Скорнякова Ю., Мордвинов К., Тимоць М., Манько Ю. та Василюк М. М., Юрків А. Р. Обліковому аспекту й оподаткуванню прибутку приділяли увагу Подолянчук О. А., Іщенко Я. П., Коваль Н. І., Ковценюк Г. В. та Рєва О. С. Питання прогнозування, факторного аналізу й застосування економіко-математичних та інших спеціальних методів (зокрема АВС-аналізу) у дослідженні прибутку висвітлювали Півторак М. В., Музиченко О. М., Порсюрова І. П., Ставицький О. В., Іваненко В. О., Боцян Т. В., Клімова І. О., Патлатюк М. С. і Білошкурський М., Заїчко І., Ковернінська Ю., а галузеві особливості управління прибутком сільськогосподарських та інжинірингових підприємств розкривали Масюк Ю. В., Мамчур Г. С. і Середа О. О., Кушал І. М.

Об'єктом дослідження є система управління прибутком сучасної компанії.

Предметом дослідження слід вважати теоретичні, методичні та практичні аспекти управління прибутком сучасної компанії.

В якості мети виділено обґрунтування напрямків вдосконалення управління прибутком ТОВ «Технобуд сервіс». Відповідно, завданнями є:

- розкрити економічну сутність прибутку підприємства та його роль у забезпеченні фінансової стійкості;
- охарактеризувати методичні підходи до управління прибутком та оцінки ефективності його формування і використання;
- провести аналіз формування прибутку та факторів, що впливають на його величину;
- оцінити ефективність використання прибутку та показники рентабельності підприємства;
- запропонувати шляхи вдосконалення механізму формування та розподілу прибутку підприємства;
- розробити заходи щодо підвищення прибутковості діяльності ТОВ «Технобуд Сервіс» та оцінити їх економічну ефективність.

Інформаційною основою дослідження є наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених, присвячені сутності прибутку, фінансових результатів і

рентабельності підприємства, а також методиці їх аналізу, обліку, оподаткування, прогнозування й управління. Використано нормативно-правові акти, зокрема національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, та аналітичні й статистичні матеріали Національного банку України щодо рівня інфляції та функціонування ринку державних цінних паперів. Емпіричною базою слугували реєстраційні й фінансові дані досліджуваного підприємства ТОВ «Техно-буд сервіс».

У дослідженні були застосовані як загальнонаукові, так і спеціальні методи. Спеціальними є горизонтальний і вертикальний аналіз, балансовий метод, прямий математичний розрахунок тощо.

Структура роботи. Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 51 сторінку друкованого тексту. Основний зміст роботи викладено на 47 сторінках. Робота містить 18 таблиць та 5 рисунків. Список використаних джерел включає 37 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність прибутку підприємства та його роль у забезпеченні фінансової стійкості

Прибуток належить до фундаментальних економічних категорій, тлумачення якої впродовж тривалого часу залишається предметом наукових дискусій. З'ясування його економічної природи та функцій є необхідною передумовою для розуміння механізмів, що забезпечують фінансову стійкість суб'єкта господарювання.

Основні підходи до формулювання сутності досліджуваного поняття представлені у таблиці 1.1.

В межах бухгалтерсько-облікового підходу прибуток підприємства розглядається як додатна різниця між сукупними доходами та сукупними витратами господарюючого суб'єкта за звітний період, що обчислена згідно зі стандартами обліку та відображену у звіті про фінансові результати [1, с. 63]. Сильною стороною цього трактування виступає його операційна однозначність, адже прибуток постає вимірюваною, документально підтвердженою величиною, що піддається перевірці, зіставленню та аудиту. Завдяки прив'язці до нормативно закріплених правил визнання доходів і витрат таке визначення забезпечує порівнянність результатів різних суб'єктів і періодів [34]. Водночас вузькість підходу породжує суттєві обмеження. Орієнтація виключно на облікові дані залишає поза увагою економічну природу прибутку, адже бухгалтерський результат ігнорує неявні (альтернативні) витрати, а отже може суттєво відхилятися від реального економічного зиску. До того ж залежність показника від обраної облікової політики, методів амортизації та оцінки запасів робить його почасти умовним і вразливим до маніпуляцій, що знижує його аналітичну достовірність [26, с.1].

Підходи до визначення сутності терміну «прибуток підприємства»

Підхід	Сутність визначення	Сильні сторони	Слабкі сторони
Бухгалтерсько-обліковий	Додатна різниця між сукупними доходами та витратами за звітний період, обчислена за стандартами обліку та відображена у звітності	Операційна однозначність, вимірюваність, документальна підтверджуваність, порівнянність результатів	Ігнорування неявних (альтернативних) витрат, залежність від облікової політики, вразливість до маніпуляцій
Економіко-теоретичний	Частина новоствореної (доданої) вартості, що залишається власнику після відшкодування факторів виробництва; винагорода за ризик і плата за капітал	Розкриття глибинної природи категорії, вписування у систему розподілу доданої вартості, розмежування з пасивними доходами	Абстрактність, практична невимірюваність, дискусійність розмежування винагороди за ризик і плати за капітал
Функціональний	Регулятор економічної системи: джерело самофінансування, показник ефективності, спонука активності, засіб перерозподілу	Розкриття активної ролі прибутку, унаочнення багатовимірності та системної значущості	Тавтологічність, оминання сутності явища, підміна дефініції переліком функцій
Процесуально-динамічний	Приріст вартості, що формується на стадіях кругообігу капіталу й матеріалізується у момент завершення обороту	Подолання статичності, зв'язок із циклічністю діяльності, розмежування потоку і запасу	Ускладнена фіксація результату в конкретний момент, напруга з принципом нарахування
З позиції зацікавлених сторін	Цільовий орієнтир і мірило успішності справи, що визначає віддачу на капітал, дивіденди та ринкову вартість	Прагматична спрямованість, урахування інтересів різних груп, зв'язок з управлінськими рішеннями	Суб'єктивність, релятивність, змішування результату з метою діяльності

Джерело: складено автором на основі [3;20]

Дещо глибше сутність явища розкриває економіко-теоретичний підхід, у межах якого прибуток розглядається як частина новоствореної (доданої) вартості, що залишається у розпорядженні власника після відшкодування витрачених факторів виробництва та виконання зобов'язань, та охоплює винагороду за

підприємницький ризик і плату за капітал [18, с. 54]. Перевага такого розуміння полягає у проникненні до глибинної природи категорії. Прибуток постає не просто арифметичним залишком, а результатом продуктивної діяльності та платою за прийняття невизначеності. Цей погляд органічно вписує прибуток у систему розподілу доданої вартості й розмежовує його з пасивними формами доходу. Слабкість підходу криється, однак, у його абстрактності та практичній невимірюваності. Категорія новоствореної вартості важко піддається точній кількісній оцінці, а розмежування винагороди за ризик і плати за капітал на практиці залишається дискусійним. Теоретична змістовність тут досягається ціною операційної визначеності.

У науковому середовищі поширене також функціональне трактування, згідно з яким прибуток постає ключовим регулятором економічної системи, джерелом самофінансування та розширеного відтворення, показником ефективності використання ресурсів, спонукою підприємницької активності й засобом перерозподілу через оподаткування [9, с. 135]. Цінність цієї позиції полягає в розкритті ролі прибутку як активного чинника господарського життя, а не лише пасивного підсумку. Увага зосереджується на тому, що прибуток робить, а не лише на тому, чим він є. Перелік функцій унаочнює багатовимірність явища та його системну значущість. Разом із тим функціональний опис страждає на характерну ваду. Перераховуючи призначення прибутку, він фактично оминає питання його сутності. Визначення через функції тяжіє до тавтологічності й не дає чіткої відповіді на те, чим прибуток є за своєю природою, підмінюючи дефініцію переліком виконуваних завдань.

Інший ракурс пропонує процесуально-динамічний підхід, що тлумачить прибуток як приріст вартості, який формується на всіх стадіях кругообігу капіталу й матеріалізується у момент завершення обороту, коли вкладений капітал повертається у грошовій формі з прирощенням. Безперечною заслугою такого розуміння є подолання статичності. Прибуток постає не миттєвим зрізом, а результатом тривалого процесу, що дозволяє пов'язати його із циклічністю господарської діяльності та розмежувати потік і запас. Динамічна оптика добре

узгоджується з реальним рухом капіталу в часі. Проте надмірний акцент на процесі ускладнює фіксацію результату в конкретний момент, потрібну для звітності та оподаткування. Прив'язка прибутку до завершення обороту до того ж погано узгоджується з принципом нарахування, за яким результат визнається незалежно від руху коштів, що породжує методологічну напругу між динамічним і обліковим баченням.

Завершує сукупність тлумачень підхід із позиції зацікавлених сторін, у межах якого прибуток осмислюється як цільовий орієнтир і мірило успішності справи, що визначає здатність давати віддачу на вкладений капітал, формувати дивіденди та нарощувати ринкову вартість товариства. Сильною рисою такого трактування є його прагматична спрямованість і врахування інтересів різних груп, власників, керівництва, вкладників, держави, завдяки чому прибуток вписується у контекст прийняття управлінських рішень. Орієнтація на мету наближає визначення до реальної логіки господарювання. Вразливість підходу полягає, утім, у його суб'єктивності та релятивності, адже прибуток як «орієнтир» різниться залежно від того, чиї інтереси покладено в основу оцінки, а змішування результату з метою діяльності розмиває межі самої категорії. Ототожнення прибутку з мірилом успіху до того ж залишає осторонь його об'єктивний економічний зміст.

Зіставлення розглянутих позицій засвідчує, що жодна з них не є самодостатньою. Вважаємо, що прибуток підприємства доцільно визначити як економічну категорію, що виражає додатну різницю між доходами та витратами господарюючого суб'єкта за певний період, є грошовою формою частини новоствореної вартості, яка залишається у розпорядженні підприємства після відшкодування витрат і виконання зобов'язань, та водночас виступає узагальнювальним показником ефективності його діяльності й джерелом подальшого розвитку. Таке формулювання утримує облікову вимірюваність, спирається на економічну природу прибутку та враховує його функціональне призначення, чим долає однобічність кожного з проаналізованих підходів окремо.

Виступаючи кінцевим результатом господарської діяльності, прибуток водночас перетворюється на головне внутрішнє джерело самофінансування та поповнення власного капіталу, чим закладає підвалини фінансової стійкості підприємства. Саме за його рахунок формуються й нарощуються резервний капітал і страхові фонди, що утворюють своєрідну фінансову «подушку» для покриття непередбачених втрат і збитків. Завдяки накопиченню таких резервів суб'єкт господарювання набуває здатності протистояти несприятливим коливанням ринкової кон'юнктури (Рис. 1.1).

Рис. 1.1 Роль прибутку у забезпеченні фінансової стійкості

Джерело: складено автором на основі [16;19]

Помітно зростає й рівень фінансової автономії, оскільки достатній обсяг прибутку зменшує потребу в залученні позикового капіталу та послаблює

залежність від зовнішніх кредиторів. У результаті поліпшуються показники платоспроможності й ліквідності, а кредитоспроможність підприємства зміцнюється, що своєю чергою підвищує довіру з боку інвесторів і фінансових установ.

Окрім захисної ролі, прибуток виконує й функцію джерела розвитку, адже за його участю фінансуються розширене відтворення та оновлення основних засобів. Своєчасне виконання зобов'язань перед контрагентами, бюджетом і персоналом теж значною мірою забезпечується наявністю стабільного фінансового результату, що підтримує загальну фінансову рівновагу [35, с. 34].

Сприяючи оптимізації структури капіталу, прибуток формує основу для зростання ринкової вартості підприємства та підвищує його адаптивність до мінливих умов середовища. Через реінвестування накопиченого результату створюються передумови довгострокового стійкого розвитку, завдяки чому фінансова стійкість набуває не лише поточного, а й перспективного виміру [2, с. 10].

Підводячи підсумок, зазначимо, що прибуток підприємства доцільно визначити як економічну категорію, що виражає додатну різницю між доходами та витратами господарюючого суб'єкта за певний період, є грошовою формою частини новоствореної вартості, яка залишається у розпорядженні підприємства після відшкодування витрат і виконання зобов'язань, та водночас виступає узагальнювальним показником ефективності його діяльності й джерелом подальшого розвитку.

1.2. Методичні підходи до управління прибутком та оцінки ефективності його формування і використання

Серед інструментів, що формують методологічний каркас управління прибутком, одне з провідних місць посідає оптимізація структури витрат. Сутність цього методу полягає у диференціації витрат на постійні та змінні,

прямі та непрямі, продуктивні та непродуктивні з подальшим виявленням резервів їх скорочення без шкоди для якості продукції чи послуг. Аналітичне опрацювання калькуляційних статей дозволяє ідентифікувати ті елементи собівартості, які піддаються раціоналізації, тоді як застосування методики граничного аналізу уможливорює визначення оптимального співвідношення між обсягами виробництва та сукупними затратами [21, с. 566]. Завдяки цілеспрямованому впливу на витратну складову підприємство підвищує маржинальність операційної діяльності та зміцнює власні конкурентні позиції (Рис. 1.2).

Рис. 1.2 Методи управління прибутком у сучасних умовах господарювання

Джерело: складено автором на основі [10;12;25]

Невід'ємним елементом фінансового менеджменту виступає бюджетування, що являє собою процес формування системи взаємопов'язаних планових документів, які регламентують надходження та витрачання ресурсів у розрізі центрів відповідальності. Через складання операційних і фінансових бюджетів керівництво отримує можливість прогнозувати фінансові результати, узгоджувати ресурсне забезпечення з визначеними цілями та своєчасно виявляти відхилення фактичних показників від запланованих [17, с. 124]. Гнучке бюджетування, на відміну від статичного, передбачає коригування планових величин відповідно до зміни ділової активності, що особливо актуально в умовах турбулентності ринкового середовища. Розглядаючи бюджетний процес у контексті управління прибутком, варто наголосити на його прогностичній та координаційній функціях, які забезпечують збалансованість усіх сегментів господарської діяльності [11, с. 1].

Логічним продовженням бюджетного процесу постає контроль, спрямований на зіставлення досягнутих результатів із цільовими орієнтирами та виявлення причин розбіжностей [37, с. 379]. Реалізація контрольної функції охоплює попередній, поточний і наступний види контролю, кожен з яких має власне функціональне призначення в системі управління фінансовими результатами [4, с. 101].

Поряд із контролем суттєву роль відіграє координація різних сторін господарської діяльності, що забезпечує узгодженість дій структурних підрозділів та спрямованість їхніх зусиль на досягнення спільної мети, а саме максимізацію прибутку. Узгодження виробничих, збутових, постачальницьких і фінансових процесів усуває внутрішні суперечності та дублювання функцій, що позитивно позначається на ефективності використання ресурсів.

Зважаючи на нестабільність ринкової кон'юнктури, дедалі більшого значення набуває диверсифікація джерел доходів як метод убезпечення підприємства від надмірної залежності від єдиного напрямку діяльності. Розширення асортиментного портфеля, освоєння нових ринків збуту та

впровадження супутніх видів діяльності дозволяють згладжувати коливання надходжень, спричинені сезонними чи кон'юнктурними чинниками.

В умовах цифрової трансформації економіки автоматизація бізнес-процесів перетворюється на потужний важіль підвищення прибутковості. Упровадження інформаційних систем класу ERP, CRM та інших програмних рішень дозволяє мінімізувати частку рутинних операцій, скоротити вплив людського чинника на ймовірність помилок і прискорити обробку даних. Автоматизовані системи управління забезпечують оперативність прийняття рішень та вивільняють кадровий потенціал для виконання завдань творчого й аналітичного характеру. Хоча початкові капіталовкладення у цифрову інфраструктуру можуть бути значними, економічний ефект від зростання продуктивності праці та зниження операційних витрат, як правило, виправдовує понесені видатки в середньостроковій перспективі.

Суттєве значення для результативності діяльності має організація господарського процесу, що передбачає раціональне впорядкування виробничих, технологічних та управлінських операцій у просторі й часі.

Регулювання дебіторської заборгованості охоплює встановлення обґрунтованої кредитної політики стосовно покупців, моніторинг строків погашення та застосування інструментів стягнення прострочених зобов'язань. Паралельно управління кредиторською заборгованістю спрямоване на раціональне використання комерційного кредиту як відносно дешевого джерела фінансування за умови недопущення прострочень, здатних спричинити штрафні санкції.

Тісно пов'язаним із ринковими реаліями постає управління ціноутворенням на основі аналізу ринку та конкурентів. Через систематичне дослідження цінової кон'юнктури, еластичності попиту та цінових стратегій конкурентів підприємство визначає оптимальний рівень цін, який забезпечує максимізацію виручки за збереження конкурентоспроможності продукції.

Не менш вагомою видається оптимізація асортименту продукції і послуг, що ґрунтується на аналізі рентабельності окремих товарних позицій та їхнього

внеску у формування сукупного прибутку [6, с. 5]. Завдяки виявленню найбільш маржинальних позицій та згортанню збиткових напрямів досягається раціоналізація товарного портфеля й концентрація ресурсів на пріоритетних сегментах [14, с. 24].

Орієнтуючись на сталість конкурентних переваг, підприємства дедалі активніше вдаються до впровадження системи управління якістю, що відповідає вимогам міжнародних стандартів. Підвищення якісних характеристик продукції зміцнює лояльність споживачів, скорочує витрати, пов'язані з усуненням дефектів, та сприяє формуванню стійкого попиту, який трансформується у зростання прибутковості.

Прагнучи зосередити зусилля на ключових компетенціях, суб'єкти господарювання застосовують аутсорсинг непрофільних видів діяльності. Передача допоміжних функцій спеціалізованим зовнішнім виконавцям дозволяє знизити витрати на утримання відповідних підрозділів та підвищити якість виконання переданих операцій.

Насамкінець доцільно охарактеризувати оптимізацію логістичних процесів та ланцюгів постачання, ефективність якої безпосередньо впливає на величину транспортно-заготівельних і збутових витрат. Раціоналізація маршрутів, скорочення часу доставки та налагодження надійних відносин із постачальниками зменшують логістичні видатки, що сукупно сприяє підвищенню фінансового результату діяльності підприємства.

Іншою важливою групою методів є аналітичні, що дозволяють зрозуміти особливості поточної політики управління прибутком [36, с. 51]. Методологічною основою такого оцінювання слугує аналіз відносних індикаторів рентабельності, що відображають співвідношення отриманого фінансового результату з ресурсами або витратами, задіяними для його генерування [13, с. 88]. На відміну від абсолютних величин прибутку, які самі по собі не дають уявлення про якість господарювання, відносні показники забезпечують зіставність результатів у динаміці та у просторовому розрізі,

уможливлюючи порівняння з підприємствами-аналогами й середньогалузевими значеннями [24, с. 657].

Чільне місце в аналітичному інструментарії посідає рентабельність активів, що характеризує здатність підприємства генерувати прибуток за рахунок усієї сукупності залучених активів незалежно від джерел їх фінансування. Розрахунок цього показника здійснюється за формулою:

$$ROA = \text{Чистий прибуток} / \text{Середньорічна вартість активів} \quad (1.1)$$

Економічний зміст наведеного коефіцієнта полягає у відображенні величини чистого прибутку, що припадає на кожну грошову одиницю вартості активів. Зростання значення ROA свідчить про підвищення ефективності використання майнового потенціалу та раціоналізацію управління активами, тоді як його зниження сигналізує про погіршення віддачі вкладених ресурсів [8].

Доповнює попередній індикатор показник рентабельності власного капіталу, який становить особливий інтерес для власників і потенційних інвесторів, оскільки демонструє віддачу на вкладені ними кошти. Обчислення провадиться за наступним співвідношенням:

$$ROE = \text{Чист. Прибут.} / \text{Середньорічний власний капітал} \quad (1.2)$$

Інформативність даного коефіцієнта зумовлена тим, що він відбиває здатність підприємства примножувати вкладений власниками капітал. Зіставлення значень ROE та ROA дозволяє оцінити ефект фінансового важеля: перевищення рентабельності власного капіталу над рентабельністю активів вказує на доцільність залучення позикових коштів, які за умови раціонального використання посилюють віддачу на власний капітал [5, с.56].

Розширення аналітичного апарату передбачає застосування факторного аналізу, зокрема моделі Дюпона, яка декомпозує рентабельність власного

капіталу на складові, а саме рентабельність продажів, оборотність активів та коефіцієнт фінансової залежності [27, с. 1].

Підбиваючи підсумок, зазначимо, що в процесі дослідження теоретичних основ управління прибутком підприємства сформульовано такі висновки:

- розкрито економічну сутність прибутку підприємства та його роль у забезпеченні фінансової стійкості. Прибуток підприємства доцільно визначити як економічну категорію, що виражає додатну різницю між доходами та витратами господарюючого суб'єкта за певний період, є грошовою формою частини новоствореної вартості, яка залишається у розпорядженні підприємства після відшкодування витрат і виконання зобов'язань, та водночас виступає узагальнювальним показником ефективності його діяльності й джерелом подальшого розвитку;

- представлено методичні підходи до управління прибутком та оцінки ефективності його формування і використання. Виділено такі методи управління прибутком у сучасних умовах як бюджетування, автоматизація бізнес-процесів, оптимізація структури витрат, управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, контроль, мотивування, диверсифікація джерел доходів, організація господарського процесу, координація різних сторін господарської діяльності, управління ціноутворенням на основі аналізу ринку та конкурентів, оптимізація податкового планування в межах законодавства, впровадження системи управління якістю, оптимізація асортименту продукції і послуг, управління оборотним капіталом та запасами, використання аутсорсингу для непрофільних видів діяльності, інвестування в модернізацію виробництва або його розширення, ризик-менеджмент, а також оптимізація логістичних процесів та ланцюгів постачання. Оцінювання ефективності формування й використання прибутку здійснюється за допомогою показників рентабельності активів та власного капіталу, рентабельності продажів і продукції, факторного аналізу, а також горизонтального і вертикального аналізу фінансових результатів.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ТОВ «ТЕХНОБУД СЕРВІС» ЗА 2023-2025 РР.

2.1. Аналіз формування прибутку та факторів, що впливають на його величину

Величина прибутку підприємства складається під впливом численних чинників внутрішнього та зовнішнього характеру, що діють у тісному взаємозв'язку. Виявлення цих факторів і оцінка ступеня їхнього впливу є відправною точкою для об'єктивної характеристики фінансових результатів діяльності.

Досліджуване підприємство являє собою суб'єкт господарювання, заснований 18 червня 2007 року, що дозволяє характеризувати його як організацію зі стабільним багаторічним досвідом функціонування на ринку. Місцем державної реєстрації та фактичної локалізації виробничих потужностей виступає населений пункт село Чагор Глибоцького району Чернівецької області (поштовий індекс 60412), а саме вулиця Приміська, будинок 1, А, що визначає його приналежність до економічного простору західного регіону України [28;29;30;31;32].

З точки зору галузевої класифікації, профільна діяльність підприємства зосереджена у сфері будівництва та виробництва будівельних матеріалів, що засвідчується відповідними кодами Класифікатора видів економічної діяльності (КВЕД). Основним напрямом, ідентифікованим за кодом 42.11, є будівництво доріг і автострад, тобто реалізація проєктів інфраструктурного характеру, пов'язаних зі спорудженням транспортних артерій. Цей вид діяльності належить до секції інженерної (цивільної) інфраструктури та передбачає виконання комплексу земляних, дорожньо-будівельних і покривних робіт.

Формування фінансового результату досліджуваного підприємства упродовж 2023-2025 рр. характеризується вираженою нелінійністю, що

відображає чутливість його операційної моделі до кон'юнктурних коливань ринку. Найпромовистішим проявом цієї нестабільності виступає скорочення чистого доходу від реалізації у 2024 р. на 26536 тис. грн, або на 26,96 %, із наступним лише частковим відновленням у 2025 р. на 3168 тис. грн (4,41 %), унаслідок чого підсумковий обсяг виручки залишився на 23,74 % нижчим за рівень 2023 р. (Таблиця 2.1).

Таблиця 2.1.

Динаміка основних показників фінансових результатів діяльності ТОВ
«Технобуд Сервіс» у 2023-2025 рр., тис. грн

Показники	2023	2024	2025	Абсолютне відхилення, +, -		Відносне відхилення, %		
				2024 від 2023	2025 від 2024	2024 від 2023	2025 від 2024	2025 від 2023
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	98434	71898	75066	-26536	3168	-26,96	4,41	-23,74
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	91297	65264	67427	-26033	2163	-28,51	3,31	-26,14
Валовий прибуток (збиток)	7138	6634	7638	-504	1004	-7,05	15,14	7,02
Інші операційні доходи	2852	7287	7746	4435	459	155,51	6,30	171,60
Інші операційні витрати	5262	12500	12696	7238	196	137,55	1,56	141,27
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	4728	1421	2689	-3307	1268	-69,94	89,21	-43,13
Інші витрати	0	24	21	24	-3	-	-13,28	-
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)	4728	1397	2668	-3331	1271	-70,45	90,98	-43,57
Витрати (дохід) з податку на прибуток	851	511	409	-340	-101	-40,00	-19,84	-51,90
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	3877	886	2259	-2991	1372	-77,14	154,82	-41,74

Джерело: складено автором на основі даних звітності

Звуження масштабів діяльності не спричинило пропорційного погіршення валової ефективності. Собівартість реалізованої продукції у 2024 р. скоротилася випереджаючими темпами порівняно з виручкою, а саме на 28,51 % проти 26,96 %, завдяки чому валовий прибуток зменшився лише на 7,05 %, тобто на 504 тис. грн. Така асиметрія темпів засвідчує збереження керованості над прямими виробничими витратами навіть за умов падіння попиту. Подальше зростання валового прибутку у 2025 р. на 15,14 % до 7638 тис. грн, що перевищує докризовий показник 2023 р. на 7,02 %, підтверджує відновлення рентабельності основного виробничого процесу.

Вирішальний деструктивний вплив на кінцевий результат справила натомість непропорційна динаміка периферійних складових операційної діяльності. Інші операційні витрати у 2024 р. зросли на 137,55 % (на 7238 тис. грн), тоді як інші операційні доходи збільшилися на 155,51 % (на 4435 тис. грн), проте за абсолютним виміром приріст витрат майже вдвічі перевищив приріст доходів. Сформований у такий спосіб від'ємний розрив між зазначеними потоками поглибився з 2410 тис. грн у 2023 р. до 5213 тис. грн у 2024 р., що й зумовило обвальне скорочення фінансового результату від операційної діяльності на 69,94 %, до 1421 тис. грн. Погіршення прибутковості у 2024 р., таким чином, детермінувалося не основним виробництвом, а позавиробничим сегментом операційної діяльності.

Кумулятивний ефект описаних процесів найвиразніше проявився на рівні чистого фінансового результату, який у 2024 р. скоротився на 77,14 %, з 3877 тис. грн до 886 тис. грн. Часткове послаблення податкового навантаження, що виявилось у зменшенні витрат з податку на прибуток на 40 %, виявилось недостатнім для нейтралізації згаданого падіння. Відновлювальна динаміка наступного періоду забезпечила приріст чистого прибутку на 154,82 % (1372 тис. грн), однак досягнутий у 2025 р. рівень 2259 тис. грн залишився на 41,74 % меншим за результат 2023 р., що свідчить про незавершеність процесу повернення підприємства до докризових параметрів результативності.

Вхідні параметри факторного аналізу рентабельності засвідчують паралельне нарощування валових доходів і витрат упродовж 2022-2025 рр. за умови утримання витратомісткості гривні доходу в діапазоні 0,96-0,99, що вказує на хронічно вузький запас операційної маржинальності підприємства (Таблиця 2.2).

Таблиця 2.2.

Динаміка вхідних параметрів факторного аналізу рентабельності ТОВ
«Технобуд Сервіс» у 2022-2025 рр.

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +,-		Відносний приріст (відхилення), %	
	2022	2023	2024	2025	2025 / 2022	2025 / 2024	2025 / 2022	2025 / 2024
Всього доходів	39939	101286	79185,3	82811,8	42872,8	3626,5	107,35	4,58
Всього витрат	39158,3	97410	78299	80553,3	41395	2254,3	105,71	2,88
Чистий прибуток (поточний рік)	781,7	3876,9	886,3	2258,5	1476,8	1372,2	188,92	154,82
Витрати на гривню доходу	0,98	0,96	0,99	0,97	-0,01	-0,02	-1,02	-2,02

Джерело: складено автором на основі даних звітності

Факторна декомпозиція зміни прибутку в розрізі впливу доходів і витрат переконливо демонструє, що коливання фінансового результату детермінуються передусім інтенсивним чинником ефективності, а не екстенсивними параметрами обсягу. Визначальну роль у деструкції прибутку 2024 р. відіграло зростання витрат на одну гривню доходу, вплив якого склав від'ємні 2557,7 тис. грн при сукупному скороченні результату на 2990,6 тис. грн, тобто 85,5 % усього від'ємного зрушення (Таблиця 2.3).

Внесок зміни витрат у вузькому розумінні обмежився величиною мінус 381,5 тис. грн, а вплив доходного фактора виявився ще менш відчутним і дорівнював мінус 51,06 тис. грн.

Результати факторного аналізу зміни прибутку ТОВ «Технобуд Сервіс» у
розрізі впливу доходів і витрат у 2023-2025 рр., тис. грн

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +,-		
	2023	2024	2025	2024 / 2023	2025 / 2024	2025 / 2023
Коефіцієнт співвідношення витрат	2,49	2	2,06	-0,49	0,06	-0,43
Зміна прибутку за рахунок зміни витрат, тис. грн.	1 162,85	781,35	826,35	-381,5	45	-336,5
Коефіцієнт співвідношення доходів	2,54	1,98	2,07	-0,56	0,09	-0,47
Зміна прибутку за рахунок зміни доходу тис. грн.	37,85	-13,21	12,77	-51,06	25,98	-25,08
Зміна прибутку за рахунок зміни витрат на 1 гривню доходу, тис. грн.	1 896,13	-661,6	639,75	-2 557,7	1 301,31	-1256,38
Загальна сума впливу факторів, тис.грн.	3 095,2	104,6	1476,8	-2 990,6	1 372,2	-1 618,4

Джерело: складено автором на основі даних звітності

Аналогічна ієрархія чинників відтворюється і у відновлювальному 2025 р., коли загальний приріст прибутку на 1372,2 тис. грн на 94,8 % забезпечувався позитивною дією фактора витрат на гривню доходу, що дав 1301,31 тис. грн. Підпорядкований характер решти складових підтверджується скромними значеннями впливу витратного та доходного факторів, що становили відповідно 45 тис. грн і 25,98 тис. грн. Така стійка домінанта якісного параметра над кількісними дозволяє кваліфікувати прибуток підприємства як величину, надзвичайно чутливу до співвідношення темпів зростання витрат і доходів.

Факторний аналіз за моделлю Дюпона фіксує загальне покращення рентабельності активів, яка зросла з 0,01 у 2022 р. до 0,03 у 2025 р., тобто на 200 %, під спільним впливом прискорення оборотності капіталу та підвищення маржинальності продажів. Визначальним драйвером цього зрушення слугувало співвідношення виручки до активів, що збільшилося з 0,33 до 0,78, або на 136,36 % за весь період, тоді як рентабельність продажів за результатом до оподаткування зросла помірно, з 0,03 до 0,04 (Таблиця 2.7).

Факторний аналіз за моделлю Дюпона ТОВ «Технобуд Сервіс» у 2022-
2025 рр.

Показники	Рік				Абсолютний приріст (відхилення), +,-		Відносний приріст (відхилення), %	
	2022	2023	2024	2025	2025 / 2022	2025 / 2024	2025 / 2022	2025 / 2024
Результат до оподаткування	953	4728	1397	2668	1715	1271	179,94	90,98
Активи	110241	134476	112007	95665	-14576	-16343	-13,2	-14,6
Виручка	35862	98434	71898	75066	39204	3168	109,32	4,41
Співвідношення виручки до активів	0,33	0,73	0,64	0,78	0,45	0,14	136,36	21,88
Рентабельність продажів за результатом до оподаткування	0,03	0,05	0,02	0,04	0,01	0,02	33,33	100
Співвідношення фінансового результату до оподаткування та суми активів на кінець періоду, ROA	0,01	0,04	0,01	0,03	0,02	0,02	200	200

Джерело: складено автором на основі даних звітності

Зростання капіталовіддачі на 21,88 % у 2025 р. відносно попереднього року сформувалося за приросту виручки лише на 4,41 % і одночасного скорочення активів на 14,59 %, що засвідчує домінування ефекту стиснення знаменника над нарощуванням чисельника. Підвищення продуктивності капіталу підприємства, отже, постає переважно результатом компресії балансу через зменшення активів зі 110241 тис. грн до 95665 тис. грн, а не наслідком масштабування господарської діяльності, що накладає принципове застереження на оптимістичну інтерпретацію позитивної динаміки рентабельності активів.

Підводячи підсумок, зазначимо, що проявляється нелінійність фінансового результату компанії, за якої чистий прибуток обвалився у 2024 р. на 77,14 % до 886 тис. грн і лише частково відновився у 2025 р. до 2259 тис. грн, залишившись на 41,74 % нижчим за рівень 2023 р. Декомпозиція довела, що вирішальним

чинником цих коливань виступає не обсяг діяльності, а витрати на гривню доходу, вплив яких сягнув -2557,7 тис. грн у 2024 р. та 1301,31 тис. грн у 2025 р., тоді як деструктивну роль у кризовому періоді відіграло позавиробниче зростання інших операційних витрат на 137,55%. П'ятифакторна модель і модель Дюпона ідентифікували оборотність активів як головний драйвер рентабельності, проте її приріст до 0,78 значною мірою зумовлений компресією активів зі 110241 тис. грн до 95665 тис. грн, а не нарощуванням виручки.

2.2. Оцінка ефективності використання прибутку та показників рентабельності підприємства

Сама по собі сума отриманого прибутку ще не свідчить про дієвість господарювання без зіставлення її з обсягом залучених ресурсів і витрат. Тому ключового значення набуває оцінка показників рентабельності, які відображають реальну ефективність діяльності підприємства.

Рентабельність активів характеризує здатність майнового комплексу підприємства генерувати чистий прибуток, і впродовж досліджуваного періоду цей показник демонстрував виражену нестабільність. У 2023 році кожна гривня активів приносила 3,17 коп. чистого прибутку, тоді як уже наступного року віддача скоротилася майже у 4,4 рази до 0,72%, а в 2025 році зафіксовано часткове відновлення до 2,18%. Така траєкторія засвідчує порушення стабільності операційного циклу та зниження ефективності управління майном у середині періоду з подальшим відновленням, яке не сягнуло вихідного рівня (Рисунок 2.1).

Зіставлення віддачі активів із темпами знецінення грошової одиниці розкриває принципову проблему збереження реальної вартості капіталу. Протягом усіх трьох років номінальна рентабельність поступалася інфляції, що становила 5,1%, 12% та 8% відповідно. Найгостріше диспропорція проявилася у 2024 році, коли розрив між інфляцією та віддачею активів сягнув 11,28 процентного пункту, унаслідок чого реальна дохідність майна набула глибоко

від'ємного значення. Приріст вартості активів у номінальному вираженні не компенсував їхнього знецінення, через що товариство втрачало купівельну спроможність вкладеного капіталу.

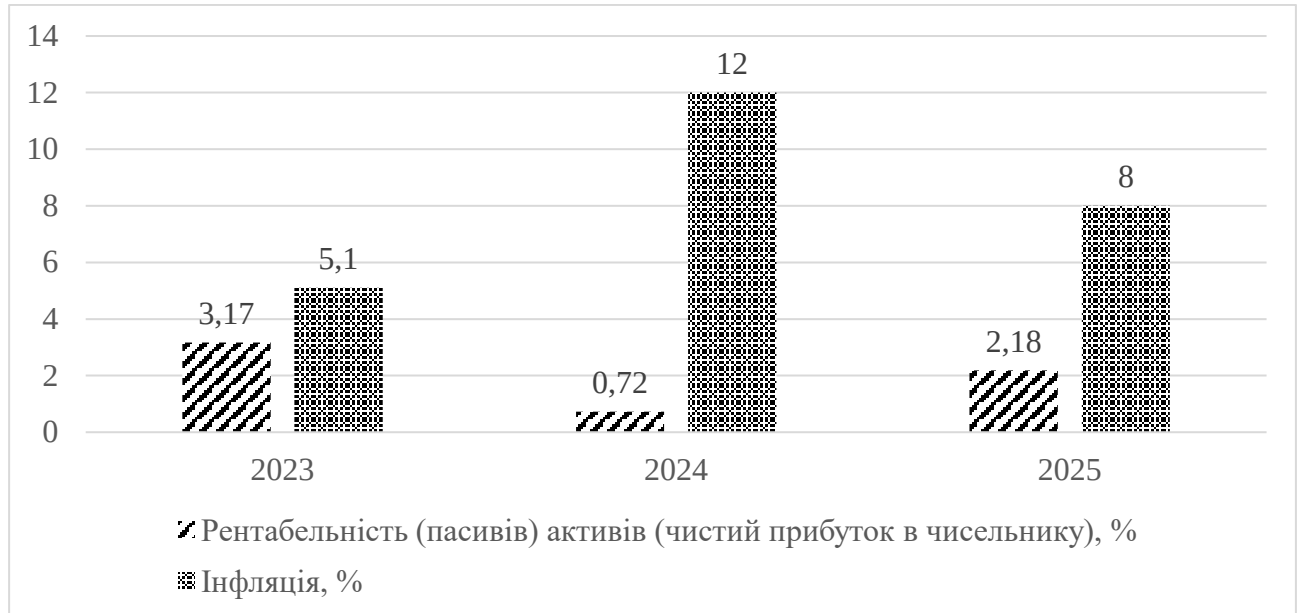

Рис. 2.1 Динаміка рентабельності активів ТОВ «Технобуд Сервіс» та рівня інфляції у 2023-2025 рр.,%

Джерело: складено автором на основі [7]

Економічний зміст виявленої тенденції полягає у функціонуванні активів у режимі від'ємної реальної прибутковості упродовж усього аналізованого горизонту. Навіть у відносно успішному 2023 році перевищення інфляції над віддачею майна на 1,93 процентного пункта вказувало на недостатню інтенсивність використання ресурсного потенціалу. Звуження негативного розриву до 5,82 процентного пункта у 2025 році, досягнуте завдяки відновленню показника до 2,18% за одночасного зниження інфляції до 8%, не змінило загальної оцінки, оскільки збереження від'ємної реальної віддачі підтверджує системний характер проблеми та актуалізує потребу в оптимізації структури й оборотності майнового комплексу.

Рентабельність власного капіталу відображає віддачу коштів, вкладених засновниками, і її динаміка повторила загальну спадно-відновлювальну

конфігурацію інших показників прибутковості. Власники отримували 13,51 коп. чистого прибутку на кожную гривню вкладеного капіталу у 2023 році, після чого віддача обвалилася майже у 4,8 раза до 2,79% у 2024 році, а в 2025 році зросла до 6,72%, відновивши близько половини втраченого рівня (Рисунок 2.2).

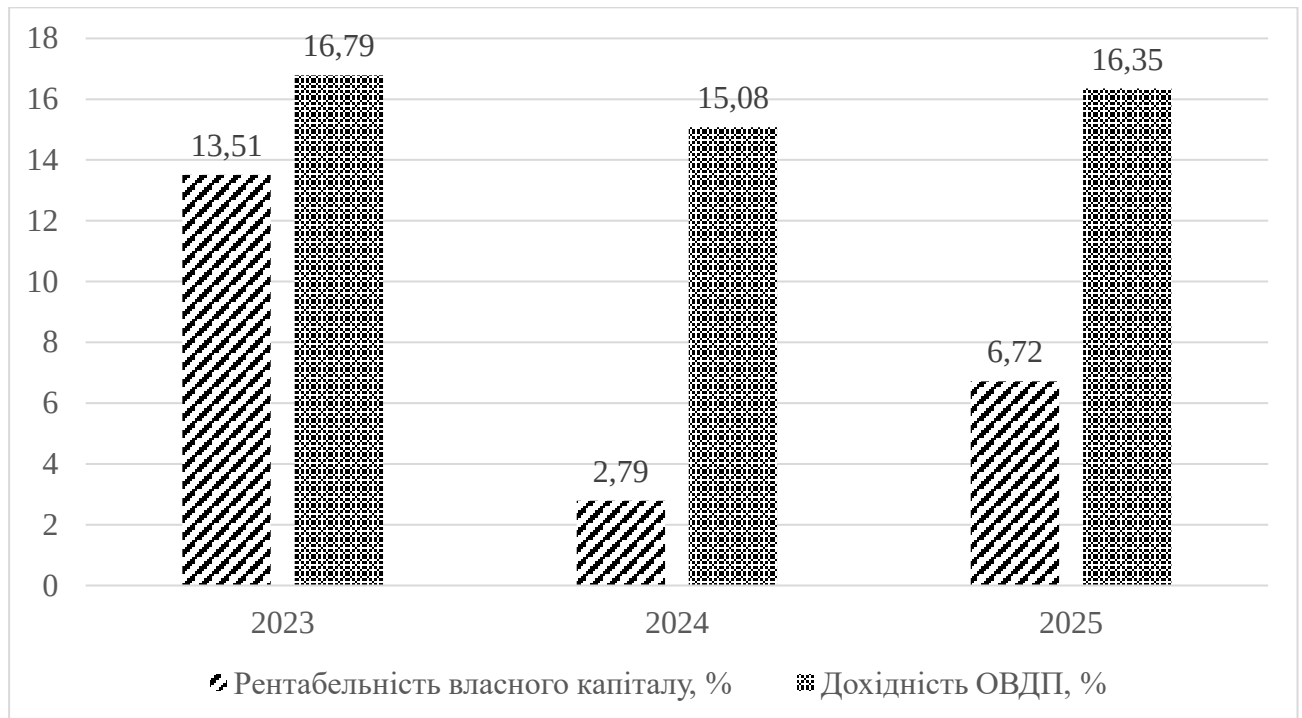

Рис. 2.2 Динаміка рентабельності власного капіталу ТОВ «Технобуд Сервіс» та дохідності ОВДП у 2023-2025 рр.,%

Джерело: складено автором на основі [15]

Глибина просідання у середині періоду перевищила масштаб коливань рентабельності активів, що пояснюється дією фінансового важеля, який підсилює чутливість власного капіталу до змін операційної результативності.

Реальну привабливість інвестування у власний капітал товариства розкриває зіставлення цього показника з дохідністю облігацій внутрішньої державної позики як еталоном безризикового розміщення коштів. Упродовж усього періоду віддача власного капіталу поступалася дохідності державних паперів, що утримувалася в діапазоні від 15,08% до 16,79%. У 2023 році відставання становило 3,28 процентного пункта, тоді як у 2024 році розрив

сягнув критичних 12,29 процентного пункта, а в 2025 році дещо звузився до 9,63 процентного пункта, проте залишився значним.

Виявлене співвідношення засвідчує економічну недоцільність утримання коштів у власному капіталі підприємства порівняно з альтернативним безризиковим вкладенням. Рациональний інвестор, що мав вибір між участю в товаристві та придбанням державних облігацій, упродовж усіх трьох років отримував би вищу дохідність за нижчого ризику, обираючи останній інструмент. Така ситуація формує від'ємну премію за ризик, оскільки власники несуть підприємницькі ризики, не отримуючи компенсації навіть на рівні безризикової ставки, що підриває мотивацію до реінвестування прибутку та довгострокового нарощення капіталу. Загострення диспропорції у 2024 році збіглося з мінімальними значеннями операційних показників, а часткове відновлення 2025 року не усунуло принципового відставання, через що збереження капіталу в наявній структурі лишається обґрунтованим переважно стратегічними та контрольними мотивами, а не фінансовою вигодою.

Реінвестування прибутку та стійкість економічного зростання разом характеризують спроможність підприємства фінансувати розвиток за рахунок внутрішніх джерел, і їхня динаміка виявила суперечливу картину. Коефіцієнт реінвестування у 2023 році сягнув 121,95%, а в 2024 році зріс до 157,59%, тоді як у 2025 році знизився до граничних 100%. Перевищення стовідсоткової межі у перших двох роках засвідчує спрямування на розвиток не лише всього чистого прибутку, а й коштів із додаткових джерел, тоді як значення 2025 року вказує на повне утримання заробленого прибутку без залучення стороннього ресурсу (Рисунок 2.3).

Стійкість економічного зростання, що відображає граничний темп нарощення власного капіталу винятково за рахунок реінвестованого прибутку, рухалася у протилежному до реінвестування напрямі. Підприємство мало потенціал збільшувати масштаби діяльності на 15,21% щороку у 2023 році, після чого цей резерв стиснувся майже у 3,5 раза до 4,3% у 2024 році, а в 2025 році частково відновився до 6,5%. Парадоксальне поєднання максимального

реінвестування з мінімальною стійкістю зростання у 2024 році пояснюється тим, що навіть повне спрямування невеликого прибутку на розвиток не здатне забезпечити відчутного приросту капіталу за низької базової рентабельності.

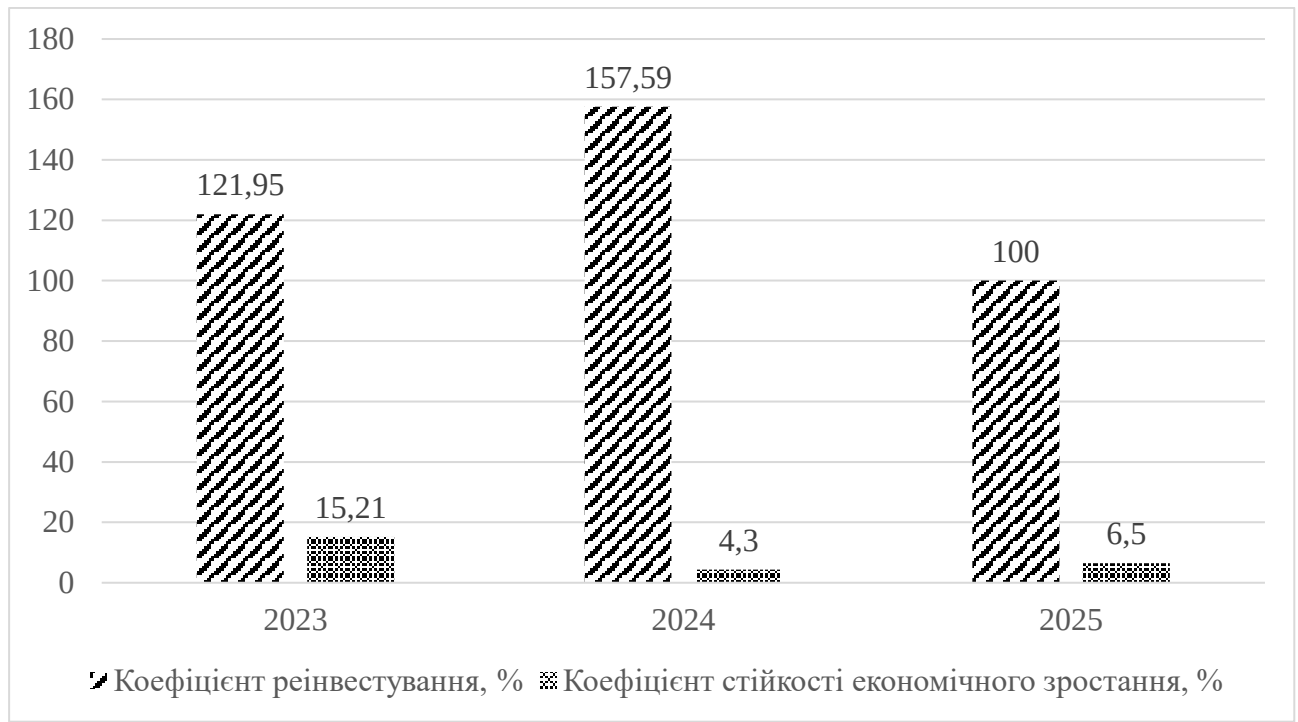

Рис. 2.3 Динаміка коефіцієнтів реінвестування та стійкості економічного зростання ТОВ «Технобуд Сервіс» у 2023-2025 рр.,%

Джерело: складено автором на основі даних звітності

Зіставлення обох коефіцієнтів розкриває обмеженість екстенсивної моделі фінансування розвитку товариства. Максимальна агресивність реінвестиційної політики 2024 року, коли на розвиток спрямовувалося понад половину додатково понад увесь прибуток, не трансформувалася у пропорційне зростання капіталу через слабкість прибуткової бази, що підтверджує визначальну роль ефективності, а не обсягу реінвестування. Зниження коефіцієнта реінвестування до 100% у 2025 році на тлі відновлення стійкості зростання до 6,5% свідчить про перехід до збалансованішого режиму, за якого розвиток забезпечується власними силами без надмірного навантаження на фінансову структуру, проте досягнуті темпи лишаються недостатніми для повноцінного відтворення в умовах інфляційного знецінення капіталу.

Показники рентабельності продажів та окупності діяльності формують комплексну оцінку результативності операційного процесу, і їхня сукупна динаміка підтвердила спадно-відновлювальний характер розвитку товариства. Рентабельність виробничих фондів скоротилася з 6,70% у 2023 році до 1,36% у 2024 році, втративши 5,34 процентного пункта, після чого зросла до 3,68% у 2025 році, не сягнувши вихідного рівня та сформувавши підсумкове зниження на 3,02 процентного пункта за весь період. Така траєкторія засвідчує погіршення віддачі основних засобів і запасів у середині періоду з частковим відновленням ефективності їх використання наприкінці (Таблиця 2.8).

Особливу аналітичну цінність становить розбіжність у поведінці різних рівнів маржинальності продажів. Валова маржа демонструвала стійке висхідне зростання з 7,25% до 9,23% і далі до 10,18%, додавши за період 2,93 процентного пункта, тоді як операційна та чиста маржа рухалися спадно-відновлювально, зазнавши підсумкового скорочення на 1,22 та 0,9 процентного пункта відповідно.

Таблиця 2.8.

Динаміка показників рентабельності та періоду окупності діяльності
ТОВ «Технобуд Сервіс» у 2023-2025 рр.

Показники	2023	2024	2025	Відхилення, +, -		
				2024 від 2023	2025 від 2024	2025 від 2023
1	2	3	4	5	6	7
Рентабельність виробничих фондів,%	6,70	1,36	3,68	-5,34	2,32	-3,02
Рентабельність продажів за валовим прибутком (валова маржа),%	7,25	9,23	10,18	1,98	0,95	2,93
Рентабельність продажів за операційним прибутком (операційна маржа),%	4,80	1,98	3,58	-2,82	1,60	-1,22
Рентабельність продажів за чистим прибутком (чиста маржа),%	3,94	1,23	3,01	-2,7	1,8	-0,9
Операційна рентабельність витрат,%	4,90	1,83	3,36	-3,07	1,53	-1,54
Період окупності активів	31,6	139,1	46,0	107,5	-93,1	14,4
Період окупності власного капіталу	7,40	35,86	14,88	28,46	-20,98	7,48

Джерело: складено автором на основі даних звітності

Розбіжність між зростанням валової маржі та погіршенням нижчих рівнів прибутковості локалізує проблему не у сфері ціноутворення чи прямих витрат, а на рівні операційних, адміністративних та збутових видатків, які поглинали приріст валового результату. Операційна рентабельність витрат підтвердила цей висновок, знизившись з 4,90% до 1,83% у 2024 році з подальшим відновленням до 3,36%.

Періоди окупності активів та власного капіталу надали найвиразнішу ілюстрацію кризового характеру 2024 року. Строк повернення вкладень у майно подовжився з 31,6 до 139,1 року, тобто понад учетверо, а окупність власного капіталу зросла з 7,40 до 35,86 року, після чого обидва показники скоротилися до 46,0 та 14,88 року відповідно у 2025 році. Подовження строків окупності до економічно неприйнятних значень у 2024 році виступає прямим наслідком обвалу прибутковості, оскільки за мінімальної віддачі повернення вкладеного капіталу відсувається на десятиліття. Сукупність розглянутих показників засвідчує, що підприємство зберігає життєздатну торговельну націнку, проте втрачає її значну частину на проміжних стадіях формування фінансового результату, а відновлення 2025 року має частковий характер і не усуває потреби в оптимізації витратної структури та прискоренні оборотності капіталу.

Підбиваючи підсумок, зазначимо, що в процесі аналізу системи управління прибутком ТОВ «Технобуд Сервіс» за 2023-2025 рр. визначено такі аспекти:

- проаналізовано формування прибутку та фактори, що впливають на його величину. Виявлена нестабільна траєкторія руху прибутку, який скоротився у 2024 р. на 77,14% до 886 тис. грн і відновився у 2025 р. до 2259 тис. грн, не досягнувши докризового показника 2023 р. на 41,74%. Факторне розкладання підтвердило домінування якісного параметра ефективності над екстенсивними чинниками, оскільки витрати на гривню доходу детермінували 85,5% від'ємного зрушення 2024 р. і 94,8% відновлювального приросту 2025 р., а ключовим деструктором у кризу стало нарощування інших операційних витрат на 137,55%. Рентабельність активів зросла на 200% переважно завдяки оборотності капіталу,

що піднялася до 0,78, однак це піднесення спричинене радше скороченням активів на 14,59%, ніж розширенням масштабів реалізації;

- оцінено ефективність використання прибутку та показники рентабельності підприємства. Рентабельність активів знизилася з 3,17% до 0,72% у 2024 році з подальшим відновленням до 2,18%, а рентабельність власного капіталу повторила цю траєкторію в діапазоні від 13,51% до 2,79% і далі до 6,72%. Номінальна віддача майна впродовж усього періоду поступалася інфляції, що утримувалася на рівні 5,1-12%, а дохідність власного капіталу відставала від дохідності облігацій внутрішньої державної позики в межах 15,08-16,79%, що засвідчує функціонування підприємства в режимі від'ємної реальної прибутковості та від'ємної премії за ризик. Збереження валової маржі на висхідному тренді з 7,25% до 10,18% за одночасного погіршення нижчих рівнів прибутковості та подовження окупності активів до 139,1 року у 2024 році локалізує проблему на рівні операційних і адміністративних витрат та актуалізує потребу в оптимізації витратної структури й прискоренні оборотності капіталу.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ТОВ «ТЕХНОБУД СЕРВІС»

3.1. Удосконалення механізму формування та розподілу прибутку підприємства

Дієвість управління прибутком значною мірою закладається на етапах його формування та подальшого розподілу між напрямками використання. Належна організація цих процесів є вагомим резервом підвищення фінансової результативності суб'єкта господарювання.

Серед напрямів удосконалення механізму формування прибутку першочергового значення набуває запровадження управлінського обліку, потреба в якому зумовлена непрозорістю наявної системи обліку витрат. У формі №2 статті «Адміністративні витрати» (2130) та «Витрати на збут» (2150) залишаються незаповненими, тоді як «Інші операційні витрати» (2180) сягають 12 695,7 тис грн і перевищують увесь валовий прибуток підприємства (7 638,3 тис грн), що позбавляє керівництво змоги встановити, на якому етапі та в якому підрозділі формується кінцевий фінансовий результат. Подолання цієї вади досягається через побудову системи центрів відповідальності, у межах якої кожна організаційна ланка наділяється чітко окресленою сферою контролю та власним переліком підконтрольних показників (Таблиця 3.1).

Завдяки розмежуванню центрів витрат, доходів і прибутку відповідальність за результат закріплюється за конкретними керівниками, а формування прибутку простежується не лише в цілому по підприємству, а й у розрізі окремих об'єктів. Зважаючи на специфіку діяльності, пов'язану з виконанням державних замовлень на дорожнє будівництво, ключовою обліковою одиницею доцільно визнати саме тендерний об'єкт, що дозволяє зіставляти дохід і прямі витрати кожного контракту та оцінювати його маржинальну результативність.

Таблиця 3.1.

Структура центрів відповідальності ТОВ «Технобуд Сервіс»

Центр відповідальності	Тип центру	Сфера контролю	Ключові показники
Будівельні ділянки за об'єктами	Центр витрат	Прямі витрати на спорудження	Собівартість, відхилення від кошторису
Відділ постачання	Центр витрат	Закупівля та запаси	Ціна закупівлі, оборотність запасів
Відділ продажу та маркетингу	Центр доходів	Реалізація робіт та послуг	Виторг, витрати на збут
Адміністрація (апарат управління)	Центр витрат	Загальногосподарські витрати	Адмінвитрати, частка у виторгу
Тендерний об'єкт (проект)	Центр прибутку	Дохід і прямі витрати об'єкта	Маржинальний прибуток об'єкта

Поряд із розбудовою центрів відповідальності окремої уваги потребує функціональне рознесення витрат, агрегованих у статті 2180. За чинної практики до неї включено різноманітні за економічним змістом елементи, а саме адміністративні та збутові витрати, собівартість реалізованих виробничих запасів і непродуктивні втрати, унаслідок чого аналітична цінність цього показника фактично втрачається (Таблиця 3.2).

Таблиця 3.2.

Запропонована деталізація статті «Інші операційні витрати» в управлінському обліку (умовний приклад)

Стаття за управлінським обліком	Поточне відображення	Запропоноване рознесення, тис грн	Частка
Адміністративні витрати	у складі ряд. 2180	5 200	41%
Витрати на збут	у складі ряд. 2180	1 900	15%
Собівартість реалізованих виробничих запасів	у складі ряд. 2180	3 400	27%
Штрафи, пені, курсові різниці, списання	у складі ряд. 2180	2 195,7	17%
Разом (відповідає ряд. 2180)		12 695,7	100%

Управлінський облік передбачає розподіл зазначеної суми за призначенням, що повертає кожному елементу витрат його справжню природу та уможливорює подальший контроль.

З наведеного розкладу випливає, що понад дві третини агрегованої суми припадають на адміністративні витрати та собівартість реалізованих запасів, тобто на статті, які за національними положеннями обліку мають відображатися відокремлено. Оскільки підсумок деталізації збігається з фактичним значенням рядка 2180, запропонований розподіл становить аналітичне перегрупування наявних даних, а не довільне доповнення звітності.

На завершальному шаблі побудови управлінського обліку формування прибутку розкладається за окремими тендерними об'єктами, що становить найвищу аналітичну цінність для підприємства дорожньо-будівельного профілю. Оскільки кожен державний контракт укладається за результатами окремої тендерної процедури з власним кошторисом, зіставлення доходу та прямих витрат у розрізі тендерів дозволяє виявити найменш рентабельні замовлення та своєчасно скоригувати цінову й закупівельну політику (Таблиця 3.3).

Таблиця 3.3.

Формат управлінського звіту про формування прибутку за тендерними об'єктами (умовний приклад)

Тендерний об'єкт	Дохід, тис грн	Прямі витрати, тис грн	Маржинальний прибуток, тис грн	Рентабельність, %
Тендер 1	32 000	28 500	3 500	10,9
Тендер 2	25 000	23 200	1 800	7,2
Тендер 3	18 065,7	15 727,4	2 338,3	12,9
Разом (відповідає ряд. 2000 та 2050)	75 065,7	67 427,4	7 638,3	10,2

Виходячи з наведеного звіту, рентабельність окремих об'єктів істотно різниться, від 7,2% за тендером 2 до 12,9% за тендером 3, тоді як середній по підприємству показник становить 10,2%. Такий розподіл засвідчує, що агрегована звітність приховує суттєву нерівномірність результативності контрактів, а отже саме об'єктний облік створює підґрунтя для обґрунтованих управлінських рішень. Підсумкові значення доходу та прямих витрат відповідають рядкам 2000 та 2050 форми №2, що підтверджує узгодженість запропонованого формату з фактичною звітністю.

Стосовно механізму розподілу прибутку обґрунтовано принципово відмінний від реінвестування підхід, а саме спрямування чистого прибутку на рахунки власників підприємства. Підставою для такого рішення слугує зіставлення внутрішньої дохідності капіталу з дохідністю облігацій внутрішньої державної позики як безризикової альтернативи, проведене за трирічний період. Протягом усього досліджуваного інтервалу рентабельність власного капіталу стійко поступається дохідності державних цінних паперів, тобто капітал, утримуваний в обороті підприємства, працює менш результативно за безризиковий орієнтир.

Як свідчить динаміка спреду, розрив між показниками не лише зберігається, а й набуває хронічного характеру, сягаючи 9,63 відсоткового пункту у 2025 році. За таких умов подальше реінвестування прибутку втрачає економічний сенс, позаяк альтернативне розміщення тих самих коштів забезпечує власникам відчутно вищу віддачу.

Спираючись на встановлений від'ємний спред, економічний ефект запропонованого механізму обчислюється як різниця між доходом власників за двома сценаріями використання чистого прибутку 2025 року в обсязі 2 258,5 тис грн. За умови збереження коштів в обороті підприємства віддача визначається рівнем рентабельності власного капіталу 6,72%, тоді як їх вилучення та розміщення в державні цінні папери забезпечує дохідність 16,35% (Таблиця 3.4).

Таблиця 3.4.

Розрахунок економічного ефекту від розподілу прибутку на користь власників (дані 2025 року)

Показник	Значення
Чистий прибуток до розподілу, тис грн	2 258,5
Дохід за умови реінвестування (за ROE 6,72%), тис грн	151,8
Дохід за умови розміщення в ОВДП (16,35%), тис грн	369,3
Економічний ефект для власників, тис грн	217,5

Унаслідок зіставлення обох сценаріїв додатковий річний дохід власників становить 217,5 тис грн, що кількісно доводить доцільність розподілу прибутку замість його реінвестування. Якщо ж аналогічний підхід поширити на весь накопичений нерозподілений прибуток (ряд. 1420 дорівнює 12 753,2 тис грн), потенційний ефект зростає приблизно до 1 228,1 тис грн, чим окреслюється верхня межа наявного резерву.

Підводячи підсумок, зазначимо, що з метою вдосконалення механізму формування та розподілу прибутку ТОВ «Технобуд Сервіс» обґрунтовано запровадження управлінського обліку за центрами відповідальності, потреба в якому зумовлена непрозорістю чинної системи, де стаття «Інші операційні витрати» сягає 12 695,7 тис грн і перевищує валовий прибуток (7 638,3 тис грн). Стосовно розподілу прибутку доведено доцільність його спрямування на рахунки власників замість реінвестування, оскільки рентабельність власного капіталу 6,72% стійко поступається дохідності ОВДП 16,35%, формуючи від'ємний спред у 9,63 відсоткового пункту. За результатами оцінки економічний ефект такого розподілу становить 217,5 тис грн додаткового річного доходу для власників, а за поширення підходу на весь нерозподілений прибуток сягає 1 228,1 тис грн.

3.2. Розробка заходів щодо підвищення прибутковості діяльності ТОВ «Технобуд Сервіс» та оцінка їх економічної ефективності

Обґрунтування будь-яких пропозицій має супроводжуватися підтвердженням їхньої доцільності з економічного погляду. З огляду на це особливої уваги заслуговує розробка конкретних заходів та визначення очікуваного ефекту від їх упровадження в діяльність підприємства.

Серед заходів, спрямованих на підвищення прибутковості діяльності ТОВ «Технобуд Сервіс», першочергового значення набуває прискорення оборотності виробничих запасів, обсяг яких станом на 2025 рік сягнув 40 664,3 тис грн за чистого доходу від реалізації 75 065,7 тис грн. За такого співвідношення

коефіцієнт оборотності не перевищує 1,85 разу на рік, а тривалість одного обороту перевищує 195 днів, що засвідчує надмірне відволікання обігового капіталу та його фактичне замороження у складських залишках. Запропонований захід ґрунтується на сегментуванні запасів за матрицею ABC/XYZ, яке дозволяє диференціювати управлінський вплив залежно від вартісної значущості та стабільності споживання кожної номенклатурної групи (Таблиця 3.5).

Таблиця 3.5.

Структура виробничих запасів ТОВ «Технобуд Сервіс» за матрицею
ABC/XYZ та резерв їх скорочення

Група запасів	ABC/ XYZ	Сума, тис грн	Частка	Дія	Скоро- чення,%	Вивіль- нення, тис грн
Основні будматеріали (цемент, бетон, ЗБВ, цегла)	A / X	16 265,7	40%	Нормування страхового запасу, постачання «під графік робіт»	25%	4 066,4
Металопрокат, арматура	A / Y	8 132,9	20%	Відмова від спекулятивних закупівель «про запас»	15%	1 219,9
Оздоблювальні матеріали	B / Y	6 099,6	15%	Закупівля під конкретний етап оздоблення	10%	610
Інженерні системи (сантехніка, електрика, вентиляція)	B / X	4 879,7	12%	Без змін (стабільне споживання)	0%	0
Метизи, кріплення, інструмент	C / Z	2 033,2	5%	Консолідація номенклатури	20%	406,6
Неліквіди, залежані матеріали з минулих об'єктів	Z	3 253,1	8%	Реалізація / списання	100%	3 253,1
Разом	-	40 664,3	100%	-	-	9 556,1

Виходячи з наведеного розподілу, основний резерв вивільнення коштів зосереджується у двох площинах. Найбільшу віддачу забезпечує група A/X, до якої належать базові будівельні матеріали з максимальною вартісною часткою та стабільним характером споживання, оскільки перехід до постачання за принципом синхронізації з графіком робіт дозволяє скоротити страховий запас цієї групи на чверть без ризику зупинення виробничого процесу. Суттєвий ефект

дає також повна реалізація або списання залежаних і неліквідних матеріалів групи Z, успадкованих від завершених об'єктів, що вивільняє 3 253,1 тис грн без жодного впливу на поточну операційну діяльність. Сукупно обґрунтований резерв скорочення запасів сягає 9 556,1 тис грн, або 23,5% їхнього початкового обсягу, причому отримана частка є наслідком розрахунку за кожною номенклатурною групою, а не наперед заданим орієнтиром.

За результатами реалізації запропонованих заходів обсяг виробничих запасів скорочується до 31 108,2 тис грн, унаслідок чого з господарського обороту вивільняється 9 556,1 тис грн. Прискорення оборотності з 1,85 до 2,41 разу на рік супроводжується зменшенням тривалості одного обороту на 46 днів, що свідчить про істотне підвищення ефективності використання обігового капіталу (Таблиця 3.6).

Таблиця 3.6.

Економічний ефект від прискорення оборотності виробничих запасів ТОВ
«Технобуд Сервіс»

Показник	Од.	Факт 2025	Після заходу	Зміна
Виробничі запаси	тис грн	40 664,3	31 108,2	–9 556,1
Коефіцієнт оборотності запасів	разів	1,85	2,41	0,56
Тривалість обороту	днів	195	149	–46
Сума вивільнених коштів	тис грн	–	–	9 556,1
Приріст чистого прибутку	тис грн	2 258,5	2 952,3	693,8

Завдяки спрямуванню вивільнених коштів у господарський оборот забезпечується приріст чистого прибутку, обчислений за моделлю пропорційної залежності фінансового результату від прискорення оборотності ($\Delta\P = \text{ЧП} \times (\text{Коб}_1/\text{Коб}_0 - 1)$). Згідно з цією методикою додатковий чистий прибуток становить 693,8 тис грн, а сукупний фінансовий результат зростає з 2 258,5 до 2 952,3 тис

грн. Слід наголосити, що наведена оцінка спирається на припущення про збереження досягнутого рівня рентабельності, а отже відображає верхню межу очікуваного ефекту.

Поряд з оптимізацією запасів вагомим напрямом вивільнення обігового капіталу постає вдосконалення кредитної політики підприємства, потреба в якому зумовлена зростанням дебіторської заборгованості за продукцію з 16 947,9 тис грн у 2024 році до 20 576,1 тис грн у 2025 році. Чинна практика розрахунків характеризується відсутністю авансування, тривалим терміном відстрочки платежу та несистемним стягненням простроченої заборгованості, що створює передумови для нагромадження неоплачених зобов'язань покупців. Запропонована модель передбачає перегляд ключових параметрів комерційного кредитування, зіставлення яких із чинними умовами наведено далі (Таблиця 3.7).

Таблиця 3.7.

Порівняння чинних та запропонованих параметрів кредитної політики
ТОВ «Технобуд Сервіс»

Параметр кредитної політики	Поточна політика	Запропонована
Передоплата (аванс)	0%	20-30% від суми договору
Стандартний термін відстрочки	90 днів	60 днів
Знижка за дострокову оплату (сконто)	не застосовується	3% при оплаті протягом 14 днів
Оцінка платоспроможності, кредитний ліміт	відсутня	скоринг клієнта, індивідуальні ліміти
Пеня за прострочення	фактично не стягується	0,1% за кожен день прострочення
Робота з простроченою ДЗ	несистемна	факторинг, досудове та судове стягнення

Завдяки запровадженню обов'язкового авансування в розмірі від 20% до 30% суми договору зменшується обсяг заборгованості, що підлягає фінансуванню за рахунок підприємства, тоді як скорочення стандартного терміну відстрочки з 90 до 60 днів обмежує період відволікання коштів. Додатковим стимулом до прискорення розрахунків слугує знижка сконто в розмірі 3% за умови оплати протягом чотирнадцяти днів, економічна доцільність якої полягає

у втраті незначної частки виторгу задля швидшого повернення основної суми. Запобіжну та дисциплінуючу функції виконують попередня оцінка платоспроможності контрагентів через систему скорингу, індивідуальні кредитні ліміти, нарахування пені за прострочення та залучення факторингу до роботи з простроченими зобов'язаннями.

Оскільки кредитна політика впливає на різні категорії покупців неоднаково, обґрунтування підсумкового скорочення заборгованості потребує сегментного аналізу дебіторів із прив'язкою кожного інструменту до відповідної групи. Найбільший абсолютний ефект забезпечує робота з простроченою заборгованістю обсягом 4 115,2 тис грн, частина якої передається на факторингове обслуговування, а решта стягується із застосуванням штрафних санкцій, що в сукупності зменшує цю групу на 45% (Таблиця 3.8).

Таблиця 3.8.

Вплив зміни параметрів кредитної політики на обсяг дебіторської
заборгованості за сегментами

Сегмент дебіторів	Сума, тис грн	Чим діємо	Скорочення, %	Зниження, тис грн
Дострокова оплата / передоплата	2 057,6	Сегмент розширюється за рахунок авансів	—	—
Стандартна відстрочка (надійні)	8 230,4	Сkonto 3% і термін 90→60 днів	20%	1 646,1
Подовжена відстрочка (великі замовники)	6 172,8	Аванс 30%, кредитні ліміти	25%	1 543,2
Прострочена заборгованість	4 115,2	Факторинг частини + пеня + стягнення	45%	1 851,8
Разом	20 576,1			5 041,1

Стосовно сегмента великих замовників, які користуються подовженою відстрочкою, дієвим важелем постає поєднання тридцятивідсоткового авансу з кредитними лімітами, унаслідок чого відповідна заборгованість скорочується на чверть. Для надійних покупців зі стандартною відстрочкою основним стимулом залишається скonto в комбінації зі скороченим терміном оплати, що забезпечує зниження на 20%. Підсумовуючи вплив усіх інструментів, сукупне зменшення дебіторської заборгованості сягає 5 041,1 тис грн, або 24,5% її початкового

обсягу, причому отримана величина є розрахунковим наслідком конкретних управлінських дій, а не довільно заданою часткою.

Унаслідок скорочення дебіторської заборгованості за продукцію до 15 535,0 тис грн з обороту вивільняється 5 041,1 тис грн, що дозволяє підвищити коефіцієнт оборотності з 3,65 до 4,83 разу та скоротити період погашення на 24 дні (Таблиця 3.9).

За рахунок реінвестування вивільнених коштів забезпечується приріст чистого прибутку в розмірі 732,8 тис грн, обчислений за тією самою моделлю пропорційної залежності, унаслідок чого фінансовий результат зростає до 2 991,3 тис грн. Зіставлення двох заходів засвідчує співмірність їхньої результативності, позаяк удосконалення розрахункової дисципліни дає дещо вищий приріст прибутку за меншого обсягу вивільнених ресурсів, ніж оптимізація складських залишків.

Таблиця 3.9.

Економічний ефект від оптимізації управління дебіторською заборгованістю ТОВ «Технобуд Сервіс»

Показник	Од.	Факт 2025	Після заходу	Зміна
Дебіторська заборгованість за продукцію	тис грн	20 576,1	15 535	-5 041,1
Коефіцієнт оборотності ДЗ	разів	3,65	4,83	1,18
Період погашення ДЗ	днів	99	75	-24
Сума вивільнених коштів	тис грн	—	—	5 041,1
Приріст чистого прибутку	тис грн	2 258,5	2 991,3	732,8

Підбиваючи підсумок, зазначимо, що в процесі обґрунтування напрямів удосконалення управління прибутком ТОВ «Технобуд Сервіс» сформульовано такі рекомендації:

— удосконалено механізм формування та розподілу прибутку підприємства. Для впорядкування механізму формування прибутку запропоновано побудову

системи центрів відповідальності з функціональним рознесенням витрат, нагальність якої впливає з агрегування у статті 2180 суми 12 695,7 тис грн, що перевищує валовий прибуток підприємства (7 638,3 тис грн). У частині розподілу обґрунтовано вилучення прибутку на користь власників, позаяк дохідність державних цінних паперів (16,35%) істотно випереджає рентабельність власного капіталу (6,72%), а відповідний спред сягає 9,63 відсоткового пункту. Проведений розрахунок підтверджує додатковий річний дохід власників у розмірі 217,5 тис грн за чистим прибутком 2025 року та потенціал до 1 228,1 тис грн у разі розподілу всього накопиченого прибутку;

– розроблено заходи щодо підвищення прибутковості діяльності ТОВ «Технобуд Сервіс» та здійснено оцінку їх економічної ефективності. З метою підвищення прибутковості ТОВ «Технобуд Сервіс» обґрунтовано два заходи, серед яких прискорення оборотності виробничих запасів з 1,85 до 2,41 разу за рахунок сегментування за матрицею ABC/XYZ та вдосконалення кредитної політики, що підвищує оборотність дебіторської заборгованості з 3,65 до 4,83 разу. Завдяки їх упровадженню з господарського обороту вивільняється 9 556,1 тис грн і 5 041,1 тис грн відповідно, тобто сукупно 14 597,2 тис грн обігового капіталу. За результатами оцінки економічної ефективності сукупний приріст чистого прибутку сягає 1 426,6 тис грн, унаслідок чого фінансовий результат зростає з 2 258,5 тис грн до рівня, що засвідчує доцільність запропонованих заходів.

ВИСНОВКИ

У процесі вивчення теоретичних і практичних аспектів управління прибутком підприємства сформульовано такі висновки та рекомендації:

1. Розкрито економічну сутність прибутку підприємства та його роль у забезпеченні фінансової стійкості. Прибуток підприємства доцільно визначити як економічну категорію, що виражає додатну різницю між доходами та витратами господарюючого суб'єкта за певний період, є грошовою формою частини новоствореної вартості, яка залишається у розпорядженні підприємства після відшкодування витрат і виконання зобов'язань, та водночас виступає узагальнювальним показником ефективності його діяльності й джерелом подальшого розвитку.

2. Представлено методичні підходи до управління прибутком та оцінки ефективності його формування і використання. Виділено такі методи управління прибутком у сучасних умовах як автоматизація бізнес-процесів, контроль, бюджетування, мотивування, оптимізація структури витрат, організація господарського процесу, управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, диверсифікація джерел доходів, координація різних сторін господарської діяльності, оптимізація податкового планування в межах законодавства, оптимізація асортименту продукції і послуг, управління ціноутворенням на основі аналізу ринку та конкурентів, управління оборотним капіталом та запасами, впровадження системи управління якістю, інвестування в модернізацію виробництва або його розширення, використання аутсорсингу для непрофільних видів діяльності, оптимізація логістичних процесів та ланцюгів постачання, а також ризик-менеджмент. Оцінювання ефективності формування й використання прибутку здійснюється за допомогою показників рентабельності продажів і продукції, рентабельності активів та власного капіталу, а також горизонтального і вертикального аналізу фінансових результатів.

3. Проаналізовано формування прибутку ТОВ «Технобуд Сервіс» та фактори, що впливають на його величину. Формування прибутку ТОВ «Технобуд

Сервіс» упродовж 2023-2025 рр. характеризувалося різкою волатильністю, за якої чистий фінансовий результат впав у 2024 р. на 77,14% до 886 тис. грн та відновився у 2025 р. до 2259 тис. грн, лишаючись на 41,74% меншим за рівень 2023 р. Визначальним чинником формування прибутку слугує співвідношення темпів витрат і доходів, адже фактор витрат на гривню доходу забезпечив вплив у -2557,7 тис. грн у 2024 р. та 1301,31 тис. грн у 2025 р., а основним джерелом кризового погіршення виявилось позавиробниче зростання інших операційних витрат на 137,55%. Покращення рентабельності власного капіталу та активів спиралося насамперед на оборотність капіталу, яка зросла до 0,78, проте її підвищення зумовлене стисненням активів зі 110241 тис. грн до 95665 тис. грн, а не приростом господарської діяльності.

4. Оцінено ефективність використання прибутку та показники рентабельності підприємства. Проявляється нестабільність результативності, за якої віддача активів просіла з 3,17% до 0,72% у середині періоду й відновилася лише до 2,18%, тоді як рентабельність власного капіталу пройшла аналогічний шлях від 13,51% через 2,79% до 6,72%. Упродовж усього горизонту номінальна прибутковість майна не перекривала інфляції в діапазоні 5,1-12%, а віддача капіталу власників лишалася нижчою за дохідність державних облігацій на рівні 15,08-16,79%, унаслідок чого підприємство втрачало реальну вартість вкладених коштів і не компенсувало власникам прийнятого ризику. Висхідна траєкторія валової маржі від 7,25% до 10,18% на тлі скорочення чистої маржі та зростання періоду окупності активів до 139,1 року у 2024 році вказує на зосередження проблеми у сфері операційних та адміністративних видатків і визначає оптимізацію витрат та оборотності капіталу як пріоритетний напрям підвищення прибутковості.

5. Удосконалення механізму формування прибутку ТОВ «Технобуд Сервіс» досягається через запровадження управлінського обліку, оскільки чинна звітність із нерозподіленими адміністративними та збутовими витратами у складі статті 2180 обсягом 12 695,7 тис грн робить процес формування результату непрозорим на тлі валового прибутку 7 638,3 тис грн. Щодо розподілу аргументовано

перевагу спрямування прибутку власникам над реінвестуванням, адже стабільно нижча за дохідність ОВДП (16,35%) рентабельність власного капіталу (6,72%) породжує від'ємний спред у 9,63 відсоткового пункту. Унаслідок цього власники отримують додатково 217,5 тис грн річного доходу за прибутком 2025 року, а максимальний резерв за всім нерозподіленим прибутком оцінено в 1 228,1 тис грн.

6. Для стимулювання зростання прибутковості ТОВ «Технобуд Сервіс» запропоновано два взаємодоповнювані напрями, а саме оптимізацію складських залишків через ABC/XYZ-аналіз, яка прискорює оборотність запасів з 1,85 до 2,41 разу, та перегляд умов комерційного кредитування, що підвищує оборотність дебіторської заборгованості з 3,65 до 4,83 разу. Унаслідок реалізації цих заходів підприємство вивільняє 9 556,1 тис грн і 5 041,1 тис грн відповідно, що в сукупності становить 14 597,2 тис грн. Проведена оцінка економічної ефективності підтверджує приріст чистого прибутку на 1 426,6 тис грн порівняно з базовими 2 258,5 тис грн, чим доводиться обґрунтованість вжитих заходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атаманчук К. Звіт про фінансові результати: призначення, методика та техніка складання. *Розвиток соціально-економічних систем в геоекономічному просторі*. 2025. С. 63-65.
2. Білошкурський М., Заїчко І., Ковернінська Ю. Фінансовий аналіз резервів прибутку для активізації інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства. *Journal of Innovations and Sustainability*. 2023. Vol. 7. No. 2. P. 10.
3. Вовк О. М., Ковальчук А. М., Комісаренко Я. І., Джулай А. В. Прибуток та рентабельність як детермінанти розвитку підприємства. *Modern Economics*. 2020. № 21. С. 37-44.
4. Готра Ю. М. Мета, завдання та об'єкти контролю фінансових результатів підприємства. *Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення*. 2024. С. 101-102.
5. Гуцаленко Л., Молдован М. Методичні засади аналізу фінансових результатів підприємств аграрного бізнесу. *Сталий розвиток економіки*. 2025. №1 (52). С. 56-64.
6. Іваненко В. О., Боцян Т. В., Клімова І. О. АВС-аналіз як дієвий аналітичний інструмент в системах маркетингу та менеджменту закладів ресторанного господарства. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі*. 2022. № 7. С. 5-15.
7. Інфляційний звіт. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/monetary/report> (дата перегляду: 06.06.2026).
8. Кобилецький В. Р., Коефіцієнт рентабельності активів (Коефіцієнт рентабельності пасивів). *Онлайн-журнал «Financial Analysis online»*. URL: <https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv/337-pokaznik-rentabelnosti-aktiviv-pokaznik-rentabelnosti-pasiviv> (дата перегляду: 06.06.2026)
9. Ковценюк Г. В. Аналіз ефективності податку на прибуток. *Актуальні проблеми розвитку фінансово-економічної системи: пріоритети та перспективи*. 2023. № 1. С. 135-138.

10. Кособуцький М. О., Козик А. В. Управління прибутком підприємств у процесі реалізації потенціалу їх економічного розвитку. *Grail of Science*. 2025. С. 118-125.
11. Котвицька Н., Стародубов І., Куриленко О. Методологія управління прибутком підприємств у контексті бюджетно-податкової політики України. *Економіка та суспільство*. 2025. Випуск 71. С. 1-6.
12. Масюк Ю. В., Мамчур Г. С., Фінансовий менеджмент прибутку сільськогосподарського підприємства. *Агросвіт*. №20. 2021. С. 46-50.
13. Машошина Т. В., Супрун О. О. Сутність та значення фінансової результативності в діяльності підприємства. *Current methods of improving outdated technologies and methods*. 2024. № 1. С. 88-89.
14. Патлатюк М. С. ABC-аналіз – метод управління запасами. *Економіка, фінанси, облік та право: тенденції, виклики, перспективи*. 2022. С. 24-27.
15. Первинний ринок ОВДП. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/primary-ovdp-chart> (дата перегляду: 06.06.2026).
16. Перерва П. Г., Козик А. В., Молдован М. Прибуток як основа фінансової стійкості та стратегічного розвитку підприємства. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. №7. С. 1-21.
17. Півторак М. В., Музиченко О. М. Методи прогнозування чистого прибутку підприємства. *Економіка та держава*. 2021. № 1. С. 124-129.
18. Подолянчук О. А., Іщенко Я. П., Коваль Н. І. Прибуток підприємства в сучасних умовах ведення бізнесу: обліковий аспект. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 15. С. 54-61.
19. Подолянчук О. А., Особливості бухгалтерського обліку та оподаткування прибутку підприємств. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки та практики*. 2022. № 1 (59). С. 136-153.
20. Покровська Н., Катрич Д. Дефініція терміну «прибуток» в економічній науці. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. С. 1-5.

21. Порсюрора І. П. Факторний аналіз прибутку та прогнозування поточних витрат бізнес-структури. *The 11 th International scientific and practical conference «Innovations and prospects of world science»*. 2022. С. 566-575.
22. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 17 "Податок на прибуток" . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01#Text> (дата перегляду: 06.06.2026).
23. Роева О. С. Переваги та недоліки запровадження податку на виведений капітал. *Майбутнє – аудит*. 2024. № 1. С. 165-167.
24. Рудь І. Ю., Горбатюк Т. І. Методика аналізу фінансових результатів підприємств. *The 10th International scientific and practical conference «Dynamics of the development of world science»*. 2020. С. 657-662.
25. Середа О. О., Кушал І. М. Фінансове управління і аналіз прибутком інжинірингових підприємств. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2022. № 1(271). С. 78-82.
26. Скорнякова Ю., Мордвинов К. Фінансові результати діяльності підприємства: принципи обліку та облікова політика. *Економіка та суспільство*. 2025. №71. С. 1-8.
27. Ставицький О. В. Оцінка фінансових показників підприємства за допомогою методів множинної регресії та спеціалізованого програмного забезпечення. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. №7. С. 1-16.
28. Техно Буд. URL: <https://tehnogroup.org.ua/techo-bud/> (дата перегляду: 06.06.2026).
29. Техно-буд сервіс, ТОВ. URL: <https://www.ua-region.com.ua/34864234> (дата перегляду: 06.06.2026).
30. ТОВ «Техно-буд сервіс». URL: <https://opendatabot.ua/c/34864234> (дата перегляду: 06.06.2026).
31. Товариство з обмеженою відповідальністю «Техно-буд сервіс». URL: <https://clarity-project.info/edr/34864234> (дата перегляду: 06.06.2026).

32. Товариство з обмеженою відповідальністю «Техно-буд сервіс». URL: <https://nomis.com.ua/34864234-tovarystvo-z-obmezhenoiu-vidpovidalnistiu-tekhno-bud-servis> (дата перегляду: 06.06.2026).
33. Черней С. Сутність прибутку та його сучасна роль у фінансовому забезпеченні діяльності підприємства. *Сучасні виклики та перспективи розвитку економіки, підприємництва та торгівлі*. 2025. С. 241-245.
34. Шестопалюк В., Економічна сутність доходів діяльності в сучасних умовах господарювання. *Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю*. 2022 р. Ч. 2. 191 с.
35. Юхновська Ю. О., Волик Н. Г., Риженко О. М. Управління фінансовими результатами підприємств. *Вісник ОНУ*. 2024. Т. 29. Випуск 2 (100). С. 34-39.
36. Tymots M., Manko Y. Аналіз фінансових результатів як складова фінансового менеджменту на підприємстві. *SWorldJournal*. 2025. №29-02. Р. 51-59.
37. Vasylyuk M. M., Yurkiv A. R. Концепції аудиторського контролю фінансових результатів та їх облікове забезпечення. *The actual problems of regional economy development*. 2025. Vol. 1. №21. Р. 379-385.